

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDETS TIDNING

LARY

Nr 3
Sept. 2001

FÖR STRUP- OCH MUNHÅLECANCER

Prag
sid 4

**Cancerfondens
skolsatsning**
sid 2

**Laryngektomerad
på Gran Canaria**
sid 5

Höga kusten
sid 6-7

Röstkonferens
sid 9

**Nya styrelsemedlemmar
presenteras**
sid 12

Nästa nummer utkommer i mitten av december • Manusstopp 10 nov.

LARY

Årgång 28 • Nr 1-2001

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET
KANSLI & REDAKTION

Barks Väg 14, 170 73 Solna

TEL. 08-655 83 10 - FAX. 08-655 46 10

TEXTTEL. 08-655 43 20

E-POST laryngforbundet@telia.com

POSTGIRO 85 17 54-2

BANKGIRO 5703-3573

ANSVARIG UTGIVARE Bo Persson

REDAKTÖR Bo Zachrisson

MEDARBETARE I REDAKTIONEN

Sevinj Neimatova, Ragnar Sarin

Gunnar Schneider

FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Bo Persson

Övre Hantverksgatan 20 A

831 36 Östersund

TEL. 063-12 30 41

MOBIL 070-512 51 96

E-POST bo.persson.laryng@telia.com

GRAFISK FORM

Gunnar Schneider

E-POST gunnar@mbox424.svipnet.se

TRYCK

SCR Konst- och Kvalitetstryck AB

MATERIAL

till tidningen sänds till:

Svenska Laryngförbundet

Barks väg 14, 170 73 Solna

Märk kuvertet "Lary"

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt, ej beställt material.

Insänt material returneras

endast på begäran.

Eftertryck och citering är tillåten

om källan anges.

ANNONSER

1/1 sida färg 7.000:-

1/1 sida i svart 5.000:-

1/2 sida i svart 2.750:-

(180x139 mm)

(87x165 mm)

1/4 sida i svart 1.500:-

Spalt 56x265 mm 2.250:-

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

Barks väg 14, 170 73 Solna

TEL. 08-655 40 01

E-POST laryngfonden.kansli@telia.com

POSTGIRO 90 02 02-3, 91 82 58-5

BANKGIRO 5936-5338

I N N E H Ä L L

2 Ledaren

Ordföranden kåserar

3 Cancerfondens skolsatsning

Fel kan bli rätt

4 Prag

den gyllene staden

5 Laryngektomerad

en hälsning från Gran Canaria

6-7 Höga kusten

En resa i stället för till Toscana

8 Matsmältningsorgan och luftvägar

En konferens i Holland

9 Röstkonferens

Vår utställning var på plats

10 Hallands Laryngförening

En solig sommarhälsning

Årsmöte

i Sydöstra Laryngföreningen

11 Norges Landskurs

Eslöv En glimt från kursen

12 Lycko-slanten

Nya styrelsemedlemmar

Presentation

13 Dalarnas Laryngförening

fyllde 10 år

Doktors spalt

inga frågor finns att besvara

Rätt lösning på

LA-kryss 2/2001

14 Nytt LA-kryss nr 3/2001

Bilden på första sidan är tagen i Bergshamra i närheten av Laryngförbundets kansli. Vår kanslist Kerstin Wähler är fotograf.

L E D A R E N

Hoppas att ni har haft möjlighet att njuta av värme och sol. Det har nästan varit för mycket av det goda. Precis som vi kommer ihåg våra barndoms somrar.

Jag kanske börjar bli lite tjatig men vi måste försöka att öka medlemsantalet. I vårt senaste nummer av Lary skrev jag om att vi skulle försöka få kontakt med onkologpersonal som strålbehandlar våra områden, strupe och mun för att få deras hjälp att upplysa nya patienter om vår existens och verksamhet. Allt i hopp om att de vill vara med i vår gemenskap. Ett visst gehör har vi redan fått. Det sporrar!

Vad har vi att se fram emot under en överskådlig framtid? Det är en hel del!

Tiden går fort den senaste Riksstämman känns inte långt borta men det är redan dags att planera nästa års. Då skall vi dessutom fira 35 årsjubileum med pompa och ståt. Lite extra skall vi väl kunna hitta på. Och vi är mitt uppe i planeringen. Vi har nordisk kongress där ca 100 delegater från våra 5 nordiska grannar

kommer att delta. Eventuellt kan det komma några deltagare från de Baltiska länderna. Vissa kontakter har redan tagits genom logopedförbundet. Vi har bara ett och ett halvt år kvar och det är mycket som skall stämma in och planeras. Det finns säkert anledning att återkomma med ytterligare rapporter från detta arbete.

Både Riksstämman och nordisk kongress kommer att äga rum på Hotell Foresta på Lidingö utanför Stockholm.

Umeåföreningen kommer i februari att ha ett lokalt inslag uppe i Umeå. Ett seminarium för vårdpersonal på i första hand sjukhusen i Norrland. Tanken är att övriga föreningar skall följa efter med ett lokalt seminarium för vårdpersonal.

I oktober har vi en rehabhelg på ön Nässlingen i Stockholms skärgård. I början av oktober är det också styrelsemöte och ordförandeträff på förbundets kansli.

Bo Persson

SVENSKA
LARYNGFÖRBUNDET

- ♥ har ett tiotal läns- och regionföreningar runt om i landet
- ♥ bevakar och tillvaratar medlemmarnas intressen
- ♥ arbetar aktivt för att hjälpa medlemmarna tillbaka till ett meningsfullt liv
- ♥ ordnar rehabiliteringsseminarier och -resor
- ♥ har sitt kansli i Stockholm
- ♥ arbetar för att starta samtalsgrupper för både patienter och anhöriga antingen via sjukvårdspersonalen eller i lokalföreningarnas regi
- ♥ ger ut tidningen (LARY) med aktuell information, artiklar och reportage
- ♥ har regelbundet kurser för förbundets och föreningarnas förtroendevalda samt antirökinformatörer
- ♥ håller kontakt med myndigheter och serviceorgan
- ♥ tillhör Handikapporganisationernas Samarbetsorgan
- ♥ är en av huvudmännen i Cancerfonden
- ♥ har kontakt med motsvarande förbund i andra länder
- ♥ har förtroendeanslutna läkare, tandläkare, logoped, kurator och dietist
- ♥ har instiftat den fristående Stiftelsen Laryngfonden

Cancerfondens skolsatsning

– Gunnar Schneider –

Ännu större satsning på anti-rökning i skolorna

I Lary nr 1/2001 kunde vi läsa artiklar om cancerfondens pilotprojekt om anti-rökinformation i skolorna där Stockholmsföreningen medverkade. Detta projekt slog tydligen så väl ut att Cancerfonden beslöt sig för att gå vidare med en större satsning.

Lena Fahlström som var projektledare ringde mig i våras och frågade om vi ville vara med i en liten folder som skulle skickas till alla skolor i hela landet med tanke på vår medverkan i Österåker.

Jag svarade självklart ja till detta. Förbundet har ju under en längre tid utbildat informatörer i föreningarna som skall föreläsa i skolorna. Rösterna har också höjts för att förbundet skulle ta fram en liten folder som vi kunde skicka ut. Tyvärr var det väl också lite brådis med svaret till cancerfonden så vad jag gjorde var att ge Lena Fahlström förbundets adress och telefonnummer.

Vissa saker kan bli fel men ändå rätt!

Hela saken föll lite i glömska under senvåren och sommaren. När sen skolorna startade vecka 34 så överraskades hela kansliet av en massa samtal och fax från skolor som ville ha gratismaterial från oss inför sina temadagar där anti-rökinformation ingår.

Jag har inte sett Cancerfondens folder men enligt de skolor som ringt så står det att material kan fås hos Cancerfonden eller Svenska Laryngförbundet.

Ingen tänkte på att vårt material är knutet till att vi får skicka ut våra informatörer till skolorna. Nu har vi ju inte något

stort material eller fina affischer som vi lämnar ut. Den lilla gröna eller gula folder är vad som finns. För oss är det ju så att det är vi människor som kan berätta vad vi gått igenom och det är den viktigaste och bästa information vi kan ge.

Hoppas kanslipersonalen och föreningarna orkar hänga med.

Det måste i det här läget bli så att förbundet blir sambandcentral. Kanslipersonalen tar emot alla skolor som är intresserade och förmedlar sedan ut intresset till den regionförening som ligger i närmast.

Sedan är det upp till varje regionförening om man vill ta kontakt med skolan och bestämma tid och plats. Kan man inte gå till en skola som vill ha information så gäller det att bolla tillbaka till förbundskansliet eller kontakta närmaste grannförening.

Viktigt att vi tar chansen.

Ingen vet ännu hur många skolor som är intresserade men första veckan hörde fyra skolor av sig. Just nu

håller man på att planera höstens program så det är väl möjligt att ytterligare skolor vill ha material och informatörer.

Vi har dock bestämt att vi inte kommer att skicka något material utan att vi får komma och ge en personlig information. Ingen kommer att förstå någonting av vår lilla folder utan informatörer så det är bara bortkastade pengar. Hoppas skolorna förstår det också. Det är också viktigt att vi tar chansen att få praktisera det vi lärt oss på förbundets kurser.

Gunnar Schneider

Prag, den gyllene staden

– Av Ingegerd och Siv –

Tidigt den 5 juni startade Sydöstra Laryngföreningen sin rehabresa från Finspång till Prag. Efter diverse stopp för nypåstigande resenärer anlände vi till Helsingborg. Klockan 11 avgick färjan till Helsingör. Vidare via bron över till Falster mot Gedser. Där tog färjan Kronprins Fredrik oss med på en lugn och fin tvåtimmarsfärd över till Rostock och vidare förbi Berlin till Postdam-Michendorf och hotell Sol Inn. Vi hann lagom installera oss på våra rum innan en sen middag serverades.

Nästa morgon gick färden via Dresden till gränsstationen Altenberg mot Tjeckien. Där blev vi sittande i 2 1/2 timme. Efter mycket om och men har vår förträfflige chaufför Stefan fått alla stämplarna han behövde. Våra pass var kontrollerade så vi kunde fortsätta.

Det är mycket kuperad terräng med många skogsklädda bergstoppar och småbyar i sluttningarna och dalgångarna. Vi åkte förbi många humleodlingar, det var massor med störrar i marken i långa rader som humlen fick klänga på.

I Prag bodde vi på hotell IPS och efter middagen samlades vi och hade allsång. Stefan var en hejare på gitarr och att sjunga.

Massor av sevärdheter

Efter frukost dagen därpå blev vi guidade av Veronica: Pragborgen, S:t Vituskatedralen som är den största kyrkan i Prag, Karlsbron med alla statyer, det är floden Moldau som rinner genom Prag, det

astronomiska uret mm mm. Efter denna rundvandring var det skönt att ta tunnelbanan tillbaka till hotellet och ta igen sig innan middagen.

Framåt kvällen var vi några som under Stefans ledning åkte in till centrum. Återigen gick vi över Karlsbron och blickade ut över staden där Pragborgen och andra byggnader badade i strålkastarljus, allt var mycket vackert.

Marknad, glasbruk och kyrkibesök i en salig röra.

Förmiddagen därpå hade vi för oss själva. Många besökte marknaden som fanns i närheten av hotellet och gjorde kanske ett och annat fynd. Efter lunch samlades vi och guiden Machek i bussen och åkte till Podebrady som är känt för sitt glasbruk.

Vi fick tillfälle att handla Böhmsk kristall. Staden är också en kurort och känd för sina hälsobrunnar. Färden gick vidare till Kutna Hora (hora betyder berg) som en gång i tiden hade rika silverförekomster. Katedralen S:t Barbara uppfördes

på gruvvägarnas uppdrag. Det tog 200 år att bygga den. Inte långt därifrån besökte vi en kyrka där kranier och skelettdelar använts till ljuskronor, vapensköldar och annat som utsmyckning. Gudstjänst hålls där en gång om året, Allhelgonadagen. Sedan bar det åter till Prag.

Suck! Hemresa redan.

Morgonen därpå går färden norrut. Vi gör ett stopp i Therensenstadt, koncentrationslägret under kriget. När vi kom till gränsstationen undrade vi hur lång tid det skulle ta denna gång. Till allas glädje gick det i rekordfart. Efter 35 minuter var alla pass kollade, alla vägskatter betalda och alla stämplarna på plats. Vi åkte

Det visade sig att vår busschaufför Stefan Nygren inte bara var en bra reseledare som fixade det mesta utan också en hejare på att underhålla med sång och gitarrspel.

till Güstrow, där vi övernattade på hotell Alstadt.

Det var bara 4 mil till Rostock, så den morgonen fick sova lite längre. Från Rostock gick färjan klockan 11 och det var återigen Kronprins Frederik som förde oss över till Gedser. Sedan blev det samma väg hem. Åter i Finspång vid midnatt.

Ännu en gång har Eivor och Kjell ordnat en välplanerad resa med en toppenchaufför från Rejmyrebus. Vi är 40 resenärer som vill tacka för 6 underbara dagar.

Ingegerd och Siv

Ett stort tack till Laryngfonden som gjorde denna trevliga resa möjlig för oss.

SLF:s Pragresa. Här ser vi alla deltagare vid färjeterminalen i Rostock.

En hälsning från Francisco, laryngektomerad på Gran Canaria

– Francisco Sánchez Rodríguez –

**Hej, jag heter
Francisco Sánchez Rodríguez
och är från Las Palmas,
Gran Canaria, Spanien.**

Jag är struphuvudopererad och vill sända ett meddelande med hopp och lust till alla laryngektomerade i Sverige, där delar av min familj bor.

Jag vill redogöra för en kort sam-

Francisco med fru, släkt och vänner.

frågade jag mig gång på gång i sjukhussängen.

Läkaren uppmärksammade min depression och min dåliga livslust, och han presenterade mig för en annan som var opererad på samma sätt, vilken kunde prata lite och med möjlighet att göra sig förstådd inför mig. Detta tände gnistan hos mig att strida för livet och jag förstod vad jag måste göra. Jag började leta efter denna person och vem kunde väl vara mer lämpad än en person i samma situation. Denne man, Rafael Montenegro, lärde mig tekniken, resten lärde jag mig själv jag tränade i timmar och åter timmar successivt förbättrades min röst.

Talar och umgås utan apparat.

Att vilja är att kunna, och jag har alltid haft vilja. På sådant sätt att jag idag hjälper Rafael, och jag hoppas att Ni också lyckas i Er vilja att skaf-

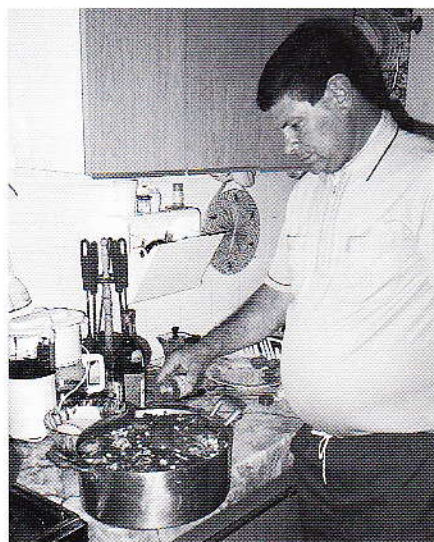
fa lust, såsom jag gjorde. Nu har jag uppnått ett annat "delmål" och det är att jag badar i pooler, playan och jag talar och umgås med alla utan någon slags "apparat" som förhindrar mej att ha händerna fria. Min röst förbättrades till dess jag lyckades.

Jag vill råda Er till att Ni försöker tala med matstrupstal, det är inte svårt. Ni andas bättre och mår bättre och är lyckligare. Och kom ihåg att livet fortsätter och att det finns personer som har det värre än oss, medan andra inte ha det så.

Hoppas att denna sammanfattade historia kan vara er till hjälp och jag säger, att utan arbete när man inget. Jag ber att få säga adjö och med en STOR KRAM till alla laryngektomerade i Sverige och till hela Sverige.

Francisco juli 2001.

Översättning: Birgit Blange
Stockholmsföreningen.

Francisco vid grytorna

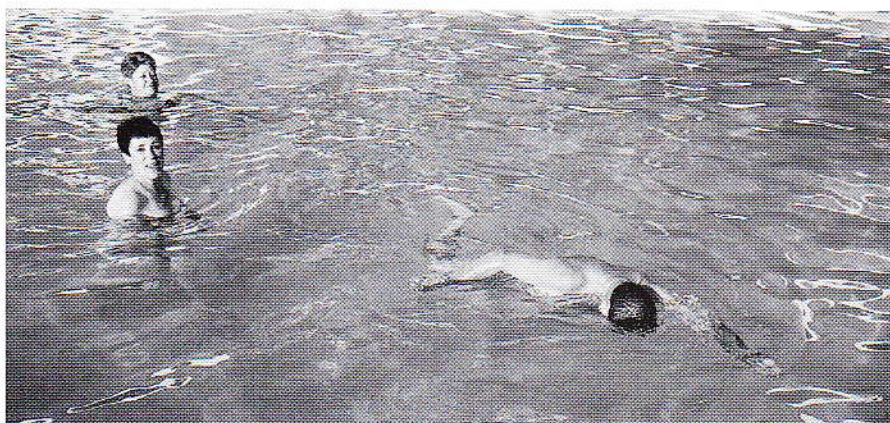
mandragen historia som är min egen. Bara för att vi blivit laryngektomerade, så har inte livet upphört för oss, det är bara ett nytt liv som startar och kanske med en ny livslust att se livets andra goda sidor.

Brutal rökare, 80 cigg om dagen.

Till att börja med vill jag berätta att jag är 55 år och opererades när jag var 45 år. Jag var en storrökare och rökte nästan 80 cigaretter om dagen. Jag arbetade på Elverket på Canarias och bolaget heter "Unelco". Mitt liv var underbart ända fram tills det stympades under fem dagar.

Jag trodde att jag drabbats av en mardröm tills jag vaknade upp och såg verkligheten, jag hade blivit stum, en oduglig person i livet med två barn och hustru.....

...vad gör jag???

Francisco i simbasängen. Han badar både på playan och i poolen.

Höga kusten – istället för

– Av Ragnar Sarin –

I början av augusti fick vi besked om att Gävleborgs-föreningens resa till Toscana blivit inställd. Min fru och jag tänkte snabbt om och i stället för Italien blev det en resa till

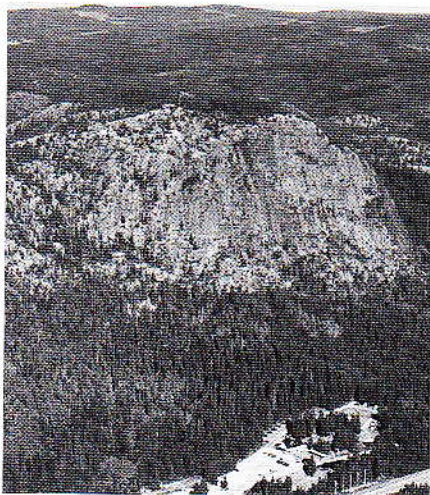
Höga kusten.

Det blev inte bara en ny svensk pärla utan ett helt pärlband....

Adalspoeten Pelle Molin har skrivit om Höga kusten som "Guds verk, då han på samma gång log och vredgades". Nu är nog inte gud ensam om att ha format landskapet. En istid och tiotusen års vågsvall har också starkt bidragit till att Höga kusten sedan i år finns med på FN:s världsarvslista. Istäcket var som tjockast vid kusten mellan Härnösand och Örnsköldsvik och jordskorpan trycktes ned djupt. Sedan isen smält har landet undan för undan höjts idag som mest 285 meter vid Skulebergets brant.

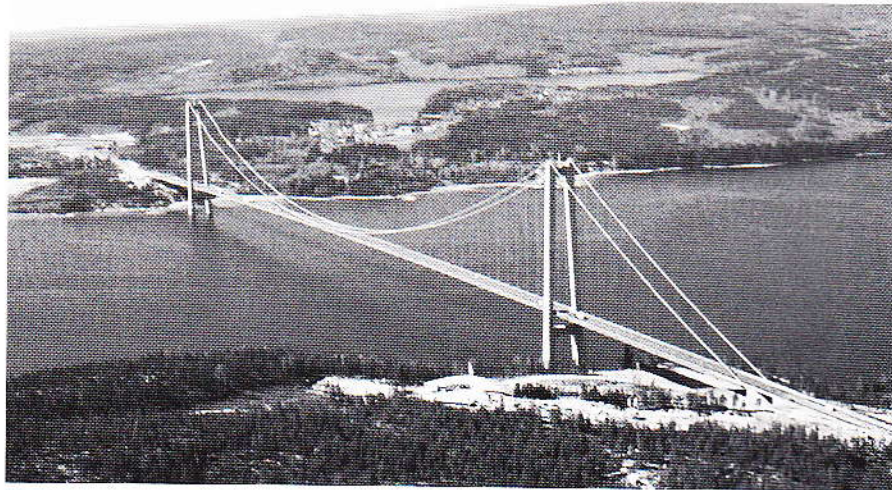
Flertusenåriga boplatser och gravar

Landhöjningen pågår fortfarande och är nu 8 millimeter per år. Det låter inte så mycket men på en mansålder kan det betyda att havsvikar blivit insjöar och att segelbara sund blivit torra land. Topparna på

Skuleberget

de höga bergen, som stupar brant ner i Bottenhavets alla vikar och fjärdar, var små öar i ett stort hav när inlandsisen drog sig tillbaka. Långt uppe på land stöter man nu på enorma klapperstensfält, gamla havsstränder där myllan aldrig fått fäste.

Högakustenbron. Byggt 1993-1997, Bredd 17,8, Längd 1.800 m, Kostnad 1,1 miljarder, Höjd 40 m

Här uppe, långt från havet, ligger också flertusenåriga boplatser och gravar, som en gång låg alldeles vid stranden.

En rundtur i världsarvet ska nog göras både på land och till sjöss, men vi skulle hyra en bil och tyckte vi skulle utnyttja den. Vi hade tagit oss till Härnösand med tåg och buss, vilket var ett helt äventyr med fyra byten och det tog oss nästan 9 timmar från Upplands Väsby. Vi tog in på ett trevligt hotell i en praktfull träkåk alldeles vid stationshuset, som inte längre är någon stationshus utan en affär för mobiltelefoner. Middag åt vi på en McDonalds, som måste ligga i ett för kedjan unikt läge. Restaurangen ligger vid stranden av Ångermanälven, alldeles vid bron över till Hernön och med utsikt mot residenset och domkyrkan.

En av världens längsta hängbroar

Nästa morgon hämtade vi ut vår bil och vi hade inte mer än hunnit sätta oss i den förrän det började åska och ösregna. På de få milen till Höga

kusten-bron var vi tvungna att stanna tre gånger för man såg knappt handen framför sig. Bron, som är en av världens längsta hängbroar, syns normalt på många kilometers avstånd, men vi såg den inte förrän vi var på den. Vid bronns norra land-

fäste ligger Hornöbergets konferensanläggning och information om världsarvet. Medan vi var där klarade det upp och vi hade sedan strålende väder tills vi skulle åter till Härnösand några dagar senare.

Lantgård med egen stuga

Från Hornöberget gav vi oss ut på småvägarna runt Norafjärden och nu förstod vi snart varför det heter Höga kusten. Vägarna slingrar sig fram upp och ner mellan berg och dalar med jordbruksbygd, mellan sjöar och fjärdar. Vi sökte oss mot Nordingrå, som sägs vara en församling med 52 byar och 52 sjöar. Vi stannade till i själva kyrkbyn, där kyrkan och kyrkstallarna ligger enastående vackert vid Vågjärden. Vi fortsatte sedan en halvmil söderut till Kästa, där vi bokade in oss på "Bed and breakfast". Det visade sig vara ett lyckokast. Det var på en lantgård och vi fick en egen stuga med två rum och kök, fullt utrustad för självhushållning. Vi bokade omgående in oss för ytterligare en natt och gav oss ut på ännu en tur nu till Barsta

Toscana – inte så tokigt det heller

och Bönhamn, två idylliska fiskelägen där man också kan ta båt ut till ön Högbonden som idag har ett vandrarhem inhyst i den gamla fyren. Vi hann också med ett besök på Gårdsbutiken i Själland och proviantering på ICA-butiken i Nordingrå.

Nästa morgon bjöd på en absolut klarblå himmel. Vi ställde kosan norrut till Docksta och Skuleberget. Man kan åka linbana upp till en res-

Norrfällsvikens fiskeläge

taurang på bergets topp om man inte vill leka alpinist och klättra uppför den branta ostsidan av berget. Vi gjorde ingendera utan nöjde oss med att besöka det Naturum, som berättar om hur Höga kusten stigit upp ur havet och om nationalparken Skuleskogen också en del av världsarvet. Lunch åt vi på Docksta vandrarhem, som måste vara bland landets bäst utrustade med restaurang, stugby, pool och utsikt över Dockstafjärden med Mjältön – Sveriges högsta ö – i fonden.

Golf och camping

Efter ett snabbt besök i Ullånger, där Höga kustens enda Bankomat finns åkte vi till Hyndtjärn och Villa Fraxinus. På byns gamla soptipp mitt i skogen har en trädgård och villa anlagts med många växter som egentligen inte skulle kunna växa så långt norrut. Vi åkte vidare på bedövande vackra vägar och, något som överraskade oss mycket, levande landsbygd till Norrfällsfjärden. Det är traktens största fiskeläge och här har stora nyinvesteringar gjorts. En

stor konferensanläggning med närmare hundralet stugor har byggts. Där finns en 18-håls golfbana, stor camping och husvagnsuppställning. I några av de gamla fiskebodarna finns den trevliga restaurangen Fiskarfånget.

Surströmming till självbetjäning

På väg tillbaka till Kästa besökte vi Westins Salteri i Häggvik. Vår värdinna hade tipsat oss om att deras surströmming brukar få toppbetyg i testerna och hon hade också sagt att om ingen var där så skulle man gå in genom den lilla dörren och själv ta för sig ur kylen och lägga betalningen i burken – smacka om självbetjäning. Dagen efter kunde vi läsa i Expressen att Westins surströmming fått 5 getingar i årets test!

En sväng över Sandöbron

När vi vaknade nästa morgon regnade det igen. Vi for tillbaka mot Härnösand, men tog nu den gamla vägen över Sandöbron. Vi tog en kopp kaffe på Wästerlunds Konditori vid södra brofästet. Det stod färdigt när bron öppnades 1943 och i

Surströmming på hemmaplan

Var ska surströmming tillverkas? Frågan har bara ett svar: I hjärtat av Höga Kusten där den jästa fisken har sitt ursprung och hör hemma.

Och om du säger surströmming till ortsbefolkningen i Häggvik är svaret lika entydigt: Wedins Salteri.

Familjeföretaget är en av landets största surströmmingstillverkare. Numera kan man även få andra strömmingsinläggningar såsom krydd- och dillgravad strömming.

Dessutom får Wedins alltid höga betyg när expertisen gör sina tester.

WEDINS SALTERI AB

Höga Kusten Surströmming

Tel: 0613-202 91

Fax: 0613-201 18

www.wedinsalteri.se

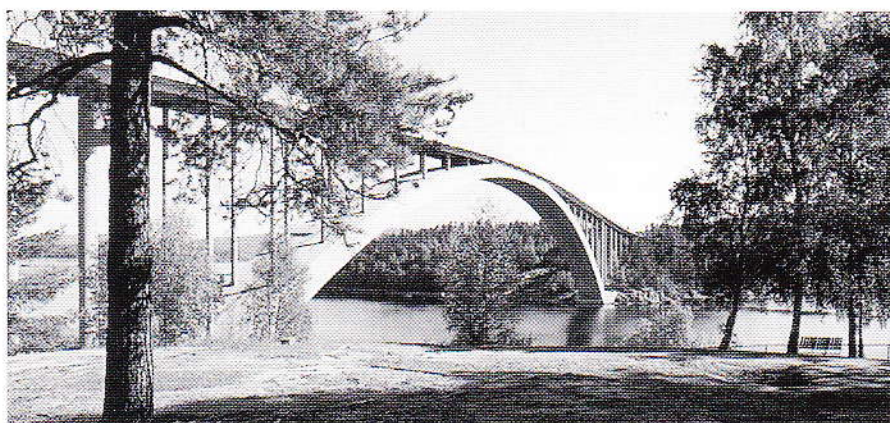
det nu K-märkta huset har sedan dess inget förändrats. Vid infarten till Härnösand följde vi vägskyltarna till Västernorrlands Museum. Det ligger inom friluftsmuseet Murberget och är en modern skapelse invigd 1994 och ger axplock av livet i länet under de senaste tusen åren. Under vår rundvandring hade det slutat att regna och vi kunde också se oss om på Murberget, som är Härnösands Skansen med gamla byggnader hämtade från hela länet. Det ystades getost på fåbodvallen, i en bondgård bakades struvor och i lanthandeln från Köpmanholmen var det full kommers.

Hemresa

Efter ännu en natt på Hotell Royal var det dags för hemresa. Vi hade bokat om våra bil-

jetter till X2000 och nu kom vi hem på drygt 5 timmar, men vi fick inte byta i Gnarp. Vi vet naturligtvis inte vad resan till Toscana skulle ha gett, men vi tycker att vi hittade ett väldigt bra alternativ.

Ragnar Sarin

Sandöbron över Ångermanälven

Konferens om mötet mellan matsmältningskanalen och övre luftvägarna.

– Karin Brunnegård –

Tack vare ett bidrag från Laryngfonden kunde ett sällskap med fem personer från Öronkliniken, Norrlands Universitetssjukhus, Umeå respektive Logopedmottagningen, Örnsköldsviks sjukhus åka till Amsterdam i Nederländerna i april för att delta i konferensen "Where upper airway and digestive tract meet" (övers: Där övre luftvägarna och matsmältningskanalen möts).

I konferensen deltog främst Öron-näsa-halsspecialister, foniatrar och logopeder från många olika länder, men även en del andra yrkesgrupper var representerade. Det var många deltagare från Sverige och en av orsakerna var nog att det var fler än vi som fått bidrag från Laryngfonden.

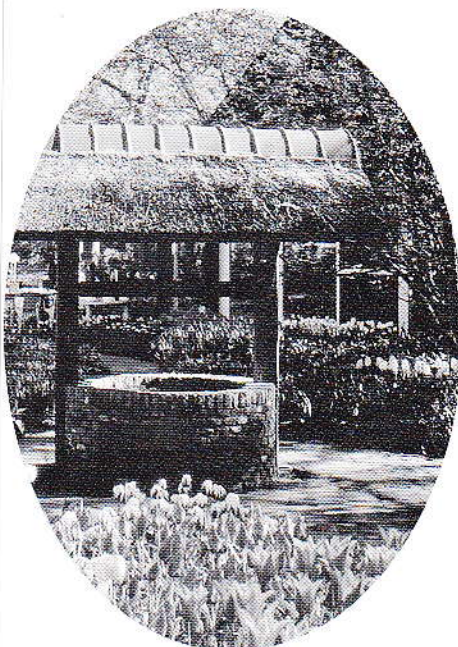
Det var ett digert program med seminarier, panelsamtal och korta presentationer under fyra dagar. Vi hade stort utbyte både av dessa och de informella samtalen i pauserna. Det är omöjligt att berätta om allt men jag ger några smakprov.

Sväljning och ätande

De första två dagarna av konferensen inriktades främst på problem med sväljning och ätande hos barn och vuxna, bl a patienter som behandlats för cancer i mun eller strupe. En viktig påminnelse till oss alla var att det fortfarande är så att många patienter inte får de rätta frågorna om sin ätsituation och inte själva kommer på att de ska berätta om det. Därför har många ät- och sväljproblem som de inte får hjälp med. Detta är förstås allvarligt eftersom det kan leda till undernäring och mycket annat. Flera olika talare talade också om hur viktigt det är att olika specialitälkare, dietister, logopeder med flera samarbetar i team kring patienter med ät- och sväljsvårigheter för att vården skall bli bra.

BIOMED-Pegasus

Redovisningen av ett projekt som

Keukenhof

kallas BIOMED-Pegasus var mycket intressant. I Nederländerna har en grupp under ledning av professor Hans Mahieu genomfört en stor studie om rehabilitering av strupcancer. De flesta europeiska länder har deltagit genom en enkät som skickats ut till de sjukhus där man behandlar cancer i struphuvudet, patienterna har spelats in och de har också fått svara på en enkät. När man jämför dessa resultat ser man skillnader i hur många patienter man har och vilken behandling olika sjukhus väljer. På en del ställen är det t ex mindre vanligt att sätta in en röstventil efter en total laryngektomi. Typen av röstventil och vilken hjälp man får under rehabiliteringstiden är också sådant som vari-

erar. Att vården är centraliserad som i Sverige, d v s bara vissa sjukhus som behandlar strupcancer, är ovanligt i Europa. Det är bara Sverige, Nederländerna och Portugal som valt att samla vården till några få sjukhus i landet. Som representant för den svenska sjukvården upplever man att vi håller en hög standard i vårt omhändertagande av patienter med cancer i huvud/halsområdet.

Livskvalitet blir allt viktigare

Livskvalitet är ett begrepp som man pratar om i olika sammanhang. Även när det gäller personer som behandlats för cancer i huvud-halsområdet. Med det menar man hur varje person upplever hela sin situation, inte bara hur man mår rent fysiskt. Kunskapen om hur olika ingrepp man gör under behandlingen påverkar patienternas livskvalitet kan vara viktig för val av behandlingsmetoder. På många ställen är själva strålningen och operationsmetoderna nu väldigt bra och likvärdiga andra metoder man har att välja på. Därför funderar man mer och mer hur de olika behandlingsmetoderna påverkar individens livskvalitet.

Inte bara dammiga konferenslokaler

Vi hann förstås höra många fler intressanta föredrag och hann även med en middag ute vid Keukenhof som är en stor park med mängder av vackra blommor. Tulpaner förstås, men även hyacinter och annat. De hade också ett fantastiskt orkidéhus. Det är också mycket trevligt i Amsterdam med kanaler och pittoreska byggnader. Efter konferensdagarna var det en grupp nöjda personer som tog flyget tillbaka till Sverige.

Karin Brunnegård

4th Pan-European Voice Conference

Vår utställning på Universitetet

– Gunnar Schneider –

Vår ordförande Bo Persson pratade med mig i våras om en konferens som skulle vara på Stockholms Universitet någon gång i augusti.

Vi hade blivit erbjudna att ställa ut med vår utställning. Jag försöker att vara positiv i alla lägen, även den här gången. Så jag lovade att fixa allting. Dagar, veckor och minst en månad gick utan att jag hörde någonting. Men under min semester så fick jag anledning att ringa förbundet och då hade det kommit ett program och en karta var universitetet låg och i vilken av alla olika aulor som konferensen skulle hålla till.

Lite snärjigt blev det

Jag kom tillbaka från min semester den 20:e augusti och konferensen började den 23 och avslutades den 26:e. Det blev lite tajt med tiden. Men det vara bara att köra hårt. Jag hämtade skärmar och utställningsmaterialet från förbundet på måndagen. På tisdagen gick jag igenom allt material så att allt var intakt. Göteborgsföreningen hade tidigare lånat utställningsmaterialet. Det var nästan helt i sin ordning så beröm till Göteborgsföreningen som varit försiktiga med materialet som är ganska känsligt. Det var bara några smågrejor som måste rättas till.

Bra plats intill kaffebordet

Jag var först på plats på onsdagen för att sätta upp skärmen och lägga ut vårt informationsmaterial, så jag fick själv välja plats. Det blev närmast den kaffehörna som fanns. Om jag får säga det själv så var jag både stolt och nöjd när jag därifrån. Jag såg riktigt fram emot att åka dit på torsdagen för att under några timmar representera förbundet och dela ut vårt material.

Kl 11, efter mitt arbete var det snabba ryck att åka hem och sätta

på mig några respektabla kläder och med kameran i högsta hugg drog jag iväg till universitetet.

Så fel allt kan bli

Full av förväntan ilade jag in till vår s.k. monter. Tomt. Inte en kotte syns. Det varmt. Mycket varmt. Några

Utställning och undertecknad på plats

höll på att montera upp sina "montrar". Några montrar fanns redan där men obemannade. En titt i programmet. Lunchuppehåll. Det var bara att gå och ta en fika och vänta. Klockan kröp fram.

Så äntligen 12.30 vajert nu drar det igång. Och det gjorde det med besked. In strömmar det av Japaner, Turbaner, Kineser, Engelsmän, Tyskar, Indonesier ja varenda nationalitet som tänkas kunde. Nu började det darra så smått i knäna.

Järnspikar nu är det någon som stannar och frågar något. Undrar på vilket språk. Puh engelska. Vad är det han frågar. Jag förstod inte ett skvatt. Detta var ingen engelska som jag förstod. Det är bara att försöka förklara på min folkskoleengelska som jag lärde mig för sisådär 45 bast sen. Jag ryckte lite på axlarna. "I dont understand". Sorry, jag kan nog inte riktigt svara på dina frågor.

Hur skulle jag trackla mig ur det här.

Paniken började smyga sig på mej. Sjutton också här är det bergis 80% som kommer från länder som jag

inte har en susning att kunna prata med. Men jag tänkte ändå, några nordiska delegater måste det väl finnas. Men vardå? Jag tog ett par kliv åt sidan, så där, för att det inte skulle se ut som om det var jag som tillhörde den där montern. Men tydligen inte tillräckligt många steg.

Framför mig stod en jättesnygg mörkhyad tjej och sa nåt. Jag vet fortfarande inte riktigt vad. När jag stammat fram något helt obegripligt för henne så log hon lite och gick. "Som tur var". Jag hade varit här i ca 20 minuter när jag tänkte klart och tydligen att du Schneider, antingen så smyger du härifrån med svansen mellan benen eller så går du bara med raska steg och högburet huvud härifrån. Det blev raska steg, ju fortare dess bättre.

För att få tillbaka lite av självförtroendet så intalade jag mig att det spelade nog inte så stor roll hur bra engelska man kunde för alla dessa människor pratade säkert engelska men med en konstig brytning och väldigt mycket facklig engelska och blandat med medicinska termer. Jag tror att för att kunna representera förbundet i vår "monter" så räckte inte vanlig skolengelska särskilt långt.

Bättre lycka och förberedelser nästa gång

Mycket har jag lärt mig av detta. Nästa gång vi skall ställa upp vår skärm så skall jag ta reda på mer fakta. Var ute i god tid. Vilka är besökarna i montern. Vad vill dom fråga om. Finns det utländska besökare. Vilka kan hjälpa till. Behöver vi göra en engelsk översättning på våra foldrar. O.s.v.

Även om montern var obemannad den mesta delen så var jag tvungen att fylla på högarna med foldrar och "Lary" vid två tillfällen och det tyder i alla fall på att de svenska och kanske nordiska deltagarna tog till sig av vårt material. Jag tror ändå inte att det var bortkastad tid.

Gunnar Schneider

En solig sommarhälsning från Hallands Laryngförening

– Lena Lagesson –

Bilden är tagen i vid den rasande roliga paellafesten, värdparet sitter längst fram.

Hallands Laryngförening har fått tillgång till en ny fin möteslokal som kommunen tillhandahåller. Vi delar den med ett par andra föreningar och kan disponera den så mycket vi vill. Vi ligger också i startgroparna för en rehab- och rekreationsresa till Åland. I vår förening trivs vi med varandra.

Elisabet och Pelle öppnade generöst sitt hem för oss och bjöd på god mat. Vi glömmer aldrig paellan och den fantastiska desserten.

Ett varmt tack till er båda, Elisabet och Pelle,

Lena Lagesson

Årsmöte

– Kjell Andersson –

i Sydöstra Laryngföreningen

På grund av olika omständigheter har rapporten från föreningen i sydost blivit fördröjd. Men bättre sent än aldrig. Årsmötet hölls på Smålandsgården i Öserum. 26 medlemmar deltog. Ingemar Svedin f.d. ordförande i HSO accepterade att leda mötet, vilket han gjorde mycket bra.

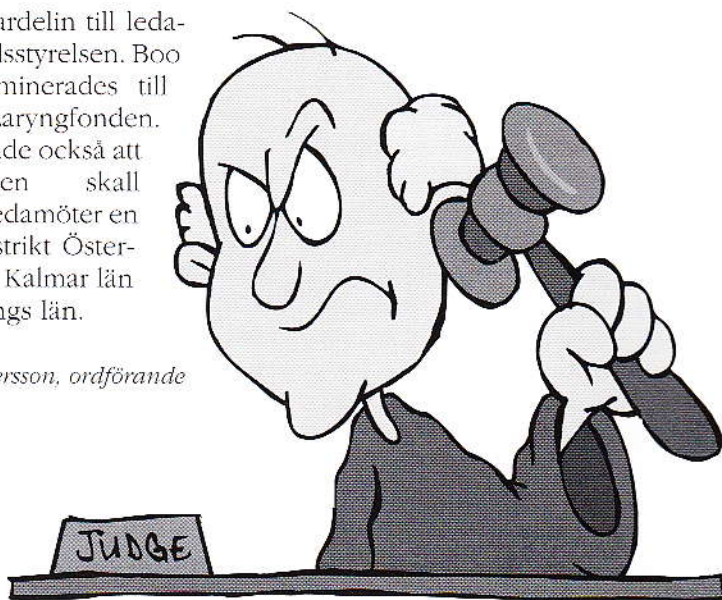
Förbundsordförande Bo Persson var inbjuden och gästade oss. Bo Zandrén hade i förväg ställt sin plats som vice ordförande till förfogande då han med familj flyttat till Malmö.

Earl Erlandsson från Husqvarna invaldes i ett fyllnadsval på 1 år eftersom Boo var vald på två år.

Mötet beslutade att nominera Bo Persson till förbundsordförande och

Sven-Olof Gardelin till ledamot i förbundsstyrelsen. Boo Zandrén nominerades till ledamot i Laryngfonden. Mötet beslutade också att valberedningen skall bestå av tre ledamöter en från varje distrikt Östergötlands län, Kalmar län och Jönköpings län.

Kjell Andersson, ordförande

Norges Landskurs

– Sten-Ove och Lisbeth –

Den 7/6 åkte vi för att närvara i Laryngföreningens Landskurs i Lillehammer i Norge (torsdag-söndag). Något som visade sig ge oss och hört mycket. Dom föreläsare som hade inbjudits var mycket intressanta att lyssna på. Bl.a. en läkare från Split i Kroatien som berättade om de laryngektomerades situation där. Hon berättade att ca 60 procent av de opererade hade man ingen aning om vad som hände med efter operationen m.m.

Professor Ketil Natvig var också en som imponerade stort på oss med sin utlämnande berättelse om sig själv och sitt liv. Han beslöt sig för att besöka varje laryngektomerad i hela Norge på sin fritid, ett beslut som knäckte honom eftersom han fann det så intressant att han stannade för länge hos var och en, ibland hela dagar. Ja han var en otroligt fin och intressant person och

En Norgehistoria

Interpol sökte en förbrytare i Norge och man skickade en bild på boven fotograferad från vänster, höger och framifrån. Efter några dagar ringde Oslopolisen till Interpol och sa:

– Vi har arresterat mannen till höger och mannen till vänster, men mannen i mitten har rymt till Sverige

mycket omtyckt av Norges Laryngförening där han också blev hedersmedlem under stort jubel. Något som han värdesatte och blev mycket rörd över.

En präst berättade också mycket intressant från sitt arbete med utslagna i Oslo. En tandkirurg var en annan bra talare. Ytterligare ett antal talare fanns med under dessa dagar.

För att inte tala om hur välkomna vi kände oss och all denna goda mat som serverades stup i ett. Hotellet var också jättefint. Ja denna resa var verkligen lyckad på alla sätt en resa vi gärna gör om.

Det enda negativa var att när Sten-Ove växlade en svensk hundralapp så fick han 65 norska kronor. Det blev en dyr öl. Mornn da från

Sten-Ove och Lisbeth

En glimt från kursen i Eslöv

–Siv Baglien –

För andra året i följd har vi avverkat kursen i Eslöv. Regn hela veckan men humöret var på topp hos alla deltagare och det är ju det som är viktigast.

I år var det lite rörigt på skolan. Orsaken var att ombyggnationer pågick, med det är ju sånt man får finna sig i, eller hur?

Läkarteamet fick även de problem med tiden men som tur var så hade vi ju mysige och kunnige läraren Jörgen som tog hand om oss på sitt "kluriga sätt". Och den nya läraren på sidenmåleriet såg till att det var fullt ös hela tiden.

Atos Medical (som bl. a tillverkar våra stomskydd) fick ett besök som var mycket intressant för oss. Vi

lyckade ta oss över Öresundsbron fram och tillbaka och det var en fin upplevelse med välfyllda kassar på tillbakavägen. Utflykten avslutades

på Lasse Flinkmans kafé (tyvärr fick vi inte se någon "dragshow") men kaffet och doppat var mycket gott.

Vi gjorde en liten avstickare till den förra läraren i keramik och sidenmåleri, hon har också en kafé-rörelse samt konstutställningar vid sidan av Trolleholms slott.

En vecka går fort när man har trevligt så helt plötsligt var dagen för hemresa inne. Men var lugn vi har garderat oss för ett nytt besök till nästa år igen.

Mona, Solveig och Gösta på Lasse Flinkmans kafé i Tågarp

Lycko-slanten

Inget ont som inte har något gott med sig, sa jag till Eric i samma sekund som vi fick syn på en blank slant på trottoaren.

En lyckopeng.

Den låg där och väntade på oss. Det var bara att plocka upp den, lägga den i fickan och glädjas åt att allt är överståndet.

Önskar jag att jag kunde säga. Men så är det ju inte. Tumörerna är

borta. Eric's röst likaså. Inget ont som inte har något gott med sig...

Eric, den sorglöse, som svepte omkring med ständigt nya projekt i fickan. Nu ligger där en lyckopeng, en enda. Han lär komma att behöva den.

Jag också.

Att vara anhörig till någon som är allvarligt sjuk är att bli osynlig.

Allt och alla är fokuserade på sjukdom och tillfrisknande. Den,

som står bredvid, står ensam. Men, visst är jag tacksam över den oförtjänta nåden att vara född i Sverige. Här kunde han överleva.

I Sverige, Sverige fosterland finns ännu ett skydd för skrala kroppar och själar.

Visst är det trist att behöva betala skatt. Tills man behöver använda det kapital man satt in. Lyckoslantarna.

Då förstår man att inget ont...

Eva Thors

Presentation av nya styrelsemedlemmar

Förbundsstyrelsen

NAMN: Britt-Marie Eriksson, Kassaförvaltare
ÅLDER: 52 år
MEDLEMSKATEGORI: Stöd-jande
FÖRENING: Stockholms Läns Laryngförening
YRKE: Redovisningsass.

RÖKER/HAR RÖKT: Nej

VAD ÄR LIVSKVALITET FÖR DIG: Allt få vara frisk. Ett arbete man trivs med samt umgås med goda vänner.

FRAMTIDSVISION: –

BLEV MEDLEM: 1992

ANDRA FÖRTROENDEUPPDRAG: Kassör i Stockholms Läns Laryngförening

VAD KAN DU TILLFÖRA STYRELSEN: Att arbeta för våra medlemmars bästa.

NAMN: Solveig Person, Suppleant
ÅLDER: 73 år
MEDLEMSKATEGORI: Laryngektomerad
FÖRENING: Södra Sveriges Laryngförening
YRKE: Arbetsterapeut,

Pensionär

RÖKER/HAR RÖKT: Ja

VAD ÄR LIVSKVALITET FÖR DIG: Att fungera så bra som möjligt

FRAMTIDSVISION: Att forskningen fortsätter att gå framåt

BLEV MEDLEM: 1996

ANDRA FÖRTROENDEUPPDRAG:

VAD KAN DU TILLFÖRA STYRELSEN: Ställa upp när det behövs.

Fondstyrelsen

NAMN: Stig Johansson, Suppleant
ÅLDER: 73 år
MEDLEMSKATEGORI: Laryngektomerad
FÖRENING: Uppsala Laryngförening
YRKE: Pensionär

RÖKER/HAR RÖKT: ca 30 år

VAD ÄR LIVSKVALITET FÖR DIG: Att få ungdomar att inte röka

FRAMTIDSVISION: Att få vara frisk

BLEV MEDLEM: 1998

ANDRA FÖRTROENDEUPPDRAG: Ordförande i Uppsala Laryngförening

VAD KAN DU TILLFÖRA STYRELSEN: Att rätt behandla allas önskemål

Dalarnas Laryngförening, 10 år

– Inrid Bergman –

Dalarnas Laryngförening firade sitt 10 års-jubileum, den 16-17 augusti 2001.

Styrelsen hade med noggrannhet valt ut en plats, som föreningen godkänt, och den gick först till Vildmarksgalleriet som ligger i Mo, straxt utanför Ockelbo. Det var ett "unikgt galleri" med uppstoppade däggdjur och fåglar. Miljön är så vildmarkslik det är möjligt inomhus, med sten, mossa och dyl. Uppstoppade stora björnar, vargar, lodjur, rävar mfl. samt otaliga fågelarter.

I cafeterian serverades kaffe i björkmuggar och smörgås med björnstek, rökt bäver eller rådjur på plankor med björnbast. Att dagen var varm och solig och vi kunde avnjuta kaffet ute gjorde det hela "helt fantastiskt".

Medlemmarna i Dalaföreningen i firartagen

Färden gick vidare till Högbo Bruk, vars historia täckte de senaste 300-400 årens viktiga utvecklingsperioder, "Gunnel Järnhants ring", "Törnrosasömn" och en hotell och konferensanläggning. Vi installerade oss i våra rum och sen åt vi lunch, varefter vi strövade runt och tittade på olika museer och dylikt.

Jubiliumsmiddag

På kvällen avnjöts en "underbar" jubileumsmiddag" bestående av förrett, varmrätt och dessert.

Förbundsordförande Bo Persson hade åkt ner till Högbo och deltog i middagen, Bo informerade om verksamheten på förbunds nivå, han lyckönskade Dalarnas Laryngförening och dess styrelse, han poängterade Holger Anderssons idoga arbete för föreningen och nuvarande ordförandens tillika sekreterare Per Testad, som uppehållit och fortsatt verksamheten. Han riktade också ett tack till kassören som under många år förvaltat ekonomin. Han överlämnade en penninggåva. Ingrid Bergman "stöd-

Förbundsordförande Bo Persson grattade Dalaföreningen på 10 års-jubileet

medlem" tackade alla som kämpat för föreningens möjligheter att nå ut med information till såväl de "drabbade" som anhöriga, och kunde själv belägga värdet av den kunskap som bl.a logoped Per Testad meddelade. Hon tyckte att just lokala föreningar är viktiga för information till nyopererade och deras anhöriga. Hon lämnade en ros och blomstercheck till Per Testad och Nils Olov Nilsson. Mötet avslutades ute med en kopp kaffe.

Efter en natt med åska och regn möttes vi på morgonen till frukost och solen, vidtog promenader och efter lunch ställdes färden hem till Dalarna. Ett stort tack från oss alla till arrangörerna eller rättare sagt Per Testad och den trevliga chauffören från Hedmans Taxi i Svärdsjö. **Tack:**

Dalarnas Laryngförening
gm Ingrid Bergman.

Svar på frågor till Doktors spalt

På grund av att inga frågor inkommit till redaktionen så har vår förtroendeläkare Richard Kuylenstier inga frågor att svara på.

Vi i redaktionen hoppas nu på en skärpning.

Jag vet inte om vivarit otydliga men det är inte bara patienter som får ställa frågor. Alla ni anhöriga har också möjlighet att skriva till redaktionen så vi kan vidarebefodra frågorna till Richard.

Fatta nu pennan eller datorn, skriv och ställ frågor, så får du svar i nästkommande nummer av Lary.

Med vänlig hälsning
Laryredaktionen.

Rätt lösning på LA KRYSS 2

Förstapriset gick den här gången till Gun Pejer, Stockholm. Andraprisstagare blev Daga Nilsson-Lundkvist, Nyköping och tredje priset skickar vi till Kurt Norrman i Oskarshamn Redaktionen niger, bockar och gratulerar alla pristagarna.

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET

läns och regionalföreningar

med kontaktpersoner

Laryngföreningen Dalarna

PER TESTAD

Kung Magnigatan 19, 791 51 Falun
Tel: 023-267 17

Laryngföreningen Gävleborg

SIV BAGLIEN

Oxtorget 1 B, 2 tr.
826 32 Söderhamn
Tel & Fax: 0270-164 59
Mobil 070-548 60 39

Norra Sveriges Laryngförening Umeå

BO PERSSON

Övre Hantverksgatan 20A
831 86 Östersund
Tel. 063-12 30 41
Mobil 070-512 51 96
E-post bo.persson.laryng@telia.com

Hallands Laryngförening

ULLA KARLSSON

Betelvägen 10, 302 30 Halmstad
Tel. 035-10 21 23

Stockholms Läns Laryngförening

GUNNAR SCHNEIDER

Henriksdalsringen 45, 131 32 Nacka
Tel. 08-615 03 24
E-post gunnar@nbox424.swipnet.se

Sydöstra Laryngföreningen

KJELL ANDERSSON

Rättarvägen 4, 612 31 Finspång
Tel. 0122-155 47

Södra Sveriges Laryngförening

LENNART JOHANSSON

Per Albin Hanssons väg 56 B,
214 63 Malmö
Tel. 040-96 23 40

Laryngföreningen Göteborg

Box 12053, 402 41 Göteborg

GÖSTA JORHEDE

Lilleby Bäckedalsvägen 99
423 49 Torslanda
Tel & Fax. 031-56 35 41

Uppsala Laryngförening

STIG JOHANSSON

Fyrilundsgatan 60, 754 46 Uppsala
Tel. 018-25 28 63

Västmanlands Laryngförening

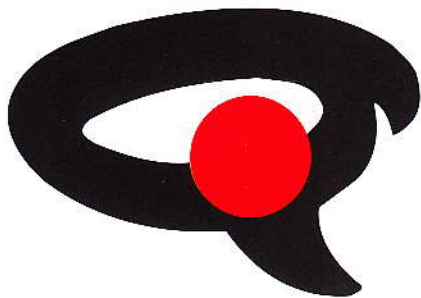
KAARLO VUOLLE

Lerkärlegatan 10, 732 51 Västerås
Tel. 021-41 74 76

Laryngföreningen i Örebro och Värmlands Län

STEN-OVE PEITTERSSON

Styrbordsgatan 12, 652 27 Karlstad
Tel. 054-21 87 35

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

*i kamp mot
strup- och munhålecancer*

Laryngfonden – en fristående fond instiftad av Svenska Laryngförbundet – står öppen för ansökningar om bidrag, vilka kan beviljas i enlighet med fondens ändamål:

Fondens ändamål är att främja forskning och utveckling, särskilt inom

områdena laryng-, hemilaryng- och glossektomi samt främja vård och rehabilitering för behövande sjuka inom dessa områden, dock ej sådant som åligger stat, landsting och kommun, enligt gällande lagar, regler och praxis.

Bidrag och gåvor emottages tacksamt på:

**Bankgiro: 5936-5338 • Postgiro: 90 02 02-3
91 82 58-5**

Ansökningsblankett för bidrag finns hos:

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

Barks Väg 14 / 170 73 SOLNA / tel: 08-655 40 01

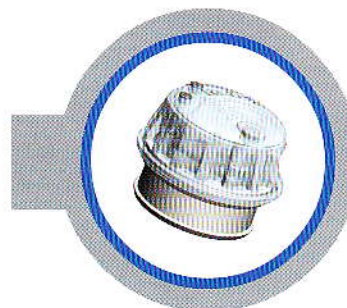
e-mail: laryngfonden.kansli@telia.com

POSTTIDNING B
Svenska Laryngförbundet
Barks väg 14
170 73 SOLNA

PROVOX® FreeHands HME™

- *Magnetsystem som ger ett lägre talmotstånd*
- *Justerbar hostventil för maximal komfort*
- *Med utbyttbar Fukt-Värmeväxlare (HME)*
- *Unika sidoöppningar för luft*
- *Flera inställningsmöjligheter*
- *Diskret design för maximal komfort*
- *Enkel hantering och underhåll*

Nytt Tracheostoma Valv för tal med fria händer

ATOS
MEDICAL
A Perbio Science Company

Atos Medical AB
P.O. Box 183, SE-242 22 Hörby

Tel: 0415-198 00, Fax: 0415-198 98
E-mail: info@atosmedical.com

Provox är ett registrerat varumärke ägt av Atos Medical AB, Sverige.
Provox FreeHands HME är patentsökt.